

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Gf.III.30.072/2021/5.

A felperes:

felperes neve Kft. (felperes székhelye)

A felperes jogi képviselője:

Dr. Deénes Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Deénes Sándor ügyvéd, ügyvédi iroda címe.)

Az alperes:

alperes neve Kft. (felperes székhelye)

Az alperes jogi képviselője:

Dr. Maschefszy Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Kovács Zoltán István ügyvéd, ügyvédi iroda címe2)

A per tárgya:

Kártérítés

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Szolnoki Törvényszék 7.G.20.368/2020/38.

A fellebbezést benyújtó fél és fellebbezés sorszáma:

Felperes, 7.G.20.368/2020/39.

Í T É L E T

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 635.000,- (Hatszázharmincötezer) forint másodfokú eljárási költséget.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A tényállás

[1] Az alperes a Magyar Energia Hivatal magánvezeték, és egyszerűsített villamosenergia-kereskedelmi működési engedélyek alapján a közcélú hálózatról történő vételezést követően a tulajdonában és kezelésében lévő magánvezeték hálózaton keresztül villamosenergiát értékesít több felhasználó, köztük a felperesi kft. részére. Az alperes a biztosító neve Zrt-nél felelősségbiztosítással rendelkezik.

[2] A felek között 2009 óta villamosenergia-ellátásra vonatkozó szerződéses kapcsolat áll fenn, amelynek fenntartása érdekében minden évben írásban új szerződést kötnek. A szerződésekhez kapcsolódó, alperes által alkalmazott általános szerződési feltételek (ÁSZF) 2009 óta változatlan szövegezésű.

[3] A felek 2017. január 26. napján írták alá a 2017. január 1. és 2017. december 31. napja közötti időszakra vonatkozó VKSZ_01/17 számú villamosenergia kereskedelmi szerződést. Az egyedi szerződésben a felperes kijelentette, hogy az alperes Általános Szerződési Feltételeit (a továbbiakban: ÁSZF) megismerte és annak tartalmát magára nézve kötelezőnek elfogadja. A szerződés alapján az alperes az felperes székhelye, hrsz: .../20, .../42 és .../15 alatti fogyasztási helyen lévő csatlakozási pont(ok)on a szerződésben meghatározott, rendelkezésre álló teljesítmény előfeltételeit köteles biztosítani, továbbá a villamosenergiát a saját hálózatán keresztül a fogyasztási helyre a megjelölt csatlakozási pontokig szállítani, folyamatosan, biztonságosan és az előírt színvonalon – de nem szünetmentesen – a villamosenergia vételezést biztosítani, a villamosenergia fogyasztásmérő berendezéseket kialakítani, üzembe helyezni, azokat meghatározott időszakonként leolvasni és ellenőrizni.

[4] A felperes köteles az alperes által a szállítási hónapot követő hó 10. napjáig, a tényleges szállításról kiállított számla ellenértékét 5 banki napon belül megfizetni. A szerződés mellékletét képezte a kapcsolattartók listája és az ÁSZF.

[5] Az ÁSZF 16.3. pontja a kárfelelősség kapcsán az alábbi rendelkezéseket tartalmazta:

„A felek a szerződés(ek) szegéssel okozott igazolt kárt kötelesek a másik félnek megtéríteni.

Bármely fél mentesül a kárfelelősség alól, ha bizonyítja, hogy a késedelem elkerülése, illetve a hibátlan teljesítés érdekében úgy járt el, ahogyan az az adott helyzetben tőle elvárható volt. A felek maguk viselik azt a kárt, amely a másik félnek fel nem róható okból következik be a tulajdonukat képező eszközökben, berendezésekben. ...

Az engedélyes a Ptk. általános szabályok szerint felel az energiaszolgáltatás és magánvezeték hálózati szolgáltatás neki felróható üzemzavarából keletkezett károkért.

Az energiaszolgáltatásból, a magánvezeték hálózati szolgáltatásból, az energia átvételéből eredő olyan hibák, amelyek nem voltak előre láthatóak, vagy előzetes intézkedéssel az elvárhatóság követelményeinek megfelelően nem voltak elháríthatók, kárigény alapjául nem szolgálhatnak.

Amennyiben az engedélyes a szolgáltatás helyreállításához szükséges, tőle elvárható intézkedéseket megteszi, a szünetelésből eredő károkért kártérítési kötelezettség nem terheli.”

[6] Az alperes magánvezetéke a település neve található iparterület neve huszonnégyszáz felhasználó, köztük a felperes villamos energia ellátását biztosítja. A magánvezetéket az A... Zrt. látja el a betáplálás1 vagy a betáplálás2 elnevezésű betápláláson 20 kV-os villamosenergiával, amelyet a magánvezetéken található 2 db. 20/5 kV-os, 2 db. 20/0,4 kV-os és 5 db 5/0,4 kV-os transzformátor alakít át a felhasználók részére. A magánvezeték két 20/5 kV-os GANZ RNT 6300/35 típusú transzformátora egy időben nem működhet, a transzformátorok közötti váltás kapcsolók segítségével lehet végrehajtani. Annak érdekében, hogy egyidejűleg a két transzformátor ne működhessen a rendszerbe védelmi mechanizmus van beépítve. Ez a védelmi mechanizmus (az ún. reteszelés) megakadályozza, hogy az egyik transzformátor üzemelése alatt a másik üzembe kapcsolható legyen.

[7] A felperes a martfői iparterület nevel lévő üzemében cipők gyártásával foglalkozó gazdasági társaság. A termelés az anyacég a felperes neve AG igényének kielégítése érdekében, előre meghatározott ütemben, esetenként hétvégén is zajlik. A felperesnél 2003. november 1. napjától érvényes kollektív szerződés 2003/1. számú módosítása szerint, amennyiben a munkáltató április 30-ig illetve október 31. napjáig a túlmunkát szabadidőben nem tudta megváltani, úgy a munkavállaló részére ezen órákat túlmunkapótlékkal köteles kifizetni, amelynek mértéke pihenőnapon végzett túlmunka esetén 100%. A felperes üzemében a termelés reggel 6 órakor kezdődik, az üzemcsarnokot ezért már 5 óra előtt meg kell nyitni. A felperesi üzemben a fűtés részben termálvízzel, részben pedig gázzal történik. Mindkét fűtési mód elektromos áramot igényel, mert anélkül a szivattyúk nem működnek. A több száz munkavállaló döntő többségét a felperes külsős cég bevonásával szállítja a környező településekről a munkakezdésre és a munkaidő végén gondoskodik a lakóhelyükre történő visszaszállításról.

[8] Az ipartelepen 2017. január 7-én a hajnali órákban mínusz 16,1 °C volt a legalacsonyabb hőmérséklet. Az alperes ügyvezetője ezen a szombati napon, hajnali 4 óra 11 perckor telefonon jelzést kapott a portaszolgálattól, hogy az ipartelepen nincs villamosenergia-ellátás. Az ügyvezető ezt követően értesítette az alperes üzemfenntartási vezetőjét és elindult település neve az ügyeletes villanyszerelőért. Az ipartelepre az alperes ügyvezetője és a villanyszerelő 5 óra 9 perckor érkezett, ahol elkezdtek a hiba okát feltárni. Ennek során észlelték, hogy a II-es számú GANZ RNT 6300/35 típusú 20/5 kV-os külső radiátoros olajhűtéssel ellátott transzformátor védelmi hibát jelez, abban az olajsztint a minimumra csökkent, ezért a védelmi mechanika azt leállította. Az alperesi szakemberek olajat töltöttek a transzformátorba, majd ezt követően megkísérelték az elektromos hálózatot újra indítani. Ez azonban sikertelen maradt, mert a transzformátor szekunder oldalát az 5 kV-os sínrendszerhez kapcsolódó EIB-szakaszoló biztonsági kapcsoló ugyanis egyidejűleg mechanikailag meghibásodott. A hiba elhárítása érdekében a kapcsolót kibontották és azt áthidalták. Ezt megelőzően a II-es számú transzformátorról megpróbálták az I-es számú 20/5kV-os transzformátorra váltani, a rendszerbe épített védelem azonban azt nem engedte. A meghibásodott EIB-szakaszoló kapcsoló áthidalását az alperes dolgozói 9 óra 45 perc körül fejezték be. Ezt követően megkezdték a rendszer beüzemelését, az áramszolgáltatás végül 10 órára helyre állt.

[9] A hibaelhárítás megkezdését követően az alperes ügyvezetője folyamatosan telefonon tartotta a kapcsolatot a felperes karbantartási vezetőjével, a helyreállítás várható idejéről azonban pontos információval nem tudott szolgálni, mert a kapcsoló áthidalási munka egyedi megoldást igényelt.

A felperes vezetősége nem sokkal 9 óra után végül úgy döntött, hogy az akkor még világítás nélküli, fűtetlen csarnokban várakozó munkavállalóit hazaküldi, ennek érdekében a hazaszállításukat megszervezte. Az áramszolgáltatás helyreállításának időpontjában a felperesi munkavállalók jórészt már hazaindították.

[10] A felperes a 2017. január 7. napjára tervezett gyártást nem tudta elvégezni, ezért az anyag véle szemben kötbért érvényesített.

[11] A felperes 2017. január 20. napján kelt levelében az alperes felé a villamos energia kereskedelmi szerződés megszegése miatt 146.226 euró összegű kárigényt jelentett be. Az alperes a 2017. március 27. napján kelt levelében a kárigény jogalapját ésösszegezését egyaránt vitatta. Hivatkozott arra, hogy az ÁSZF 16.3. pontja miatt nem áll fenn kártérítési felelőssége. Közölte a felperessel, hogy a 2017. január 7. napján bekövetkezett meghibásodás nem volt előrelátható és előzetes intézkedéssel az elvárhatóság követelményeinek megfelelően előre elhárítható sem volt. A felek között ezt követően további levélváltás volt, de a kárigény kielégítésére vonatkozóan megegyezés nem jött létre.

[12] Az alperes a leállás kapcsán 2017. január 31. napján a felelősségbiztosítója felé bejelentette, hogy az üzemzavart a villamos elosztó rendszer hibája okozta, ezért a felelősség őt terheli. A hiba okát abban jelölte meg, hogy a 20/5 kV-os transzformátor olajsztintje az alacsony környezeti hőmérséklet miatt jelentősen csökkent, és a védelmi rendszer kikapcsolt. Ez az olajsztint átlagosnál magasabban tartásával kiküszöbölhető lett volna. A biztosító

elutasította a kárigényt arra hivatkozással, hogy a szerződés kizárólag dologkárra biztosít fedezetet, a bejelentett kárigény pedig tisztán elmaradt vagyoni előny miatti kár.

A kereset és az ellenkérelem

[13] A felperes módosított keresetében elsődlegesen 44.573,- euró elmaradt haszon és 101.653 euró anyavállaltnak megfizetett kötbér, vagyis összesen 146.226,- eurónak megfelelő 45.973.454,- forint, valamint annak a Ptk. 6:155. §-a szerinti kamata megfizetésére, másodlagosan 101.653 eurónak megfelelő összeg és annak Ptk. 6:155. §-a szerinti kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Keresete jogalapjaként a Ptk. 6:142. §-a szerinti szerződésszegéssel okozott kárt jelölte meg. Állította, hogy az alperes szerződésszegése miatt maradt áramszolgáltatás nélkül a termelőüzem, és emiatt nem tudott egy teljes napig termelést folytatni. Az aznap le nem gyártott cipők leszállításának elmaradása miatt az anyacég vele szemben 101.653,- euró kötbért érvényesített, ezen túl a termelés kiesés miatt 44.573,- euró haszontól esett el. Álláspontja szerint az alperes a szerződésszegésből eredő felelősség alól csak vis maior esetén mentheti ki magát. Hivatkozott továbbá arra, hogy az ÁSZF-nek az a része nem vált a szerződés részévé, amely az alperesnek a szünetelésből eredő károkért fennálló felelősségét kizárja arra az esetre, ha a szolgáltatás helyreállításához szükséges tőle elvárható intézkedéseket megteszi. Azt külön nem tárgyalták meg, márpedig eltér a jogszabályoktól és a szokásos szerződéses gyakorlattól is. Állította, hogy a kikötés lényeges, mivel azzal az alperes lényegében a szándékos károkozáson kívül minden esetben élhet kimentéssel. Hivatkozott a szerződéses kikötés tisztességtelenségére is a Ptk. 6:102. § (1) bekezdése alapján. Állította, ha meg is állapítható, hogy a felelősséget kizáró kikötés a szerződés részévé vált és annak tisztességtelensége sem állapítható meg, akkor az a nyilvánvaló jó erkölcsbe ütközés folytán, a Ptk. 6:88. §-a alapján semmis.

[14] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint az ÁSZF 16.3. pontja szerint nem felel azokért a károkért, amelyek előre nem látható vagy előzetes intézkedéssel az elvárhatóság követelményeinek megfelelően nem elhárítható hibából erednek, a perbeli hiba pedig ilyen volt. Nem felel továbbá a hibákért akkor sem, ha a szolgáltatás helyreállításához szükséges tőle elvárható intézkedéseket megtette. Állította, hogy a felek között 2009. évtől kezdődően azonos tartalmú szerződés volt hatályban, az ÁSZF azóta is változatlan, erre figyelemmel az a szerződéses gyakorlatuknak megfelel, az a szerződés részét képezi. A felperes tisztességtelen szerződési feltételre hivatkozása kapcsán állította, hogy a szerződési feltétel megtámadására nyitva álló egy éves határidőn túl jelentette be a megtámadást a felperes, ezért az elkésett. A határidő megtartása esetén sem minősülhetne ugyanakkor tisztességtelennek a szerződési feltétel. Hivatkozott arra, hogy a szerződésszegésből eredő kárfelelősség korlátozására a Ptk. rendelkezései alkalmazandók, a Ptk. értelmében csak a szándékosan okozott, továbbá az emberi életet, testi épséget vagy egészséget megkárosító szerződésszegő magatartásért való felelősséget korlátozó vagy kizáró szerződési feltétel semmis, így az ÁSZF rendelkezései jogszabályba nem ütköznek. Állította, a jóerkölcsbe ütközés sem áll fenn a kikötés kapcsán, az egyébként is csak kisegítő jogcím és mivel a tisztességtelenségre a felperes határidőn belül nem hivatkozott, a jó erkölcsbe ütközésre sem hivatkozhat a megtámadási határidőt követően. Állította, hogy a tőle elvárható intézkedéseket megtette, a transzformátort minden nap ellenőrizte a munkavállalója, azt rendben találta, a transzformátor leállása nem volt előrelátható és előzetes intézkedéssel nem is volt elhárítható, a váratlan időjárási viszonyok miatt következett be. A leállást követően a helyreállításához szükséges intézkedéseket megtette, így emiatt sem felel a bekövetkezett kárért.

[15] Az alperes a biztosító neve Zrt-t, mint felelősségbiztosítóját perbe hívta, aki azonban azt nem fogadta el.

Az elsőfokú bíróság ítélete

[16] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította és a felperest perköltség megfizetésére kötelezte az alperes javára. A felek jogviszonyát értékelve megállapította, hogy a perbeli időszakban villamosenergia-kereskedelmi szerződés állt fenn a felek között, melyhez általános szerződési feltétel is kapcsolódott.

[17] A szerződés egyedi részének aláírásával a felperes elismerte, hogy az alperes ÁSZF-jét megismerte, annak tartalmát magára nézve kötelezőként elfogadta. A bíróság álláspontja szerint így az ÁSZF a felek közötti jogviszony részévé vált. A bíróság az ebben rögzített és felperes által vitatott felelősség-korlátozó szabályt a szokásostól eltérőnek minősítette, mivel a Ptk-hoz képest az alperes számára szélesebb körű mentesülést biztosított. Ennek érvényességét a felperesi hivatkozások tükrében vizsgálva megállapította, ennek ellenére az nem ütközik jogszabályba. A Ptk. 6:152. §-a ugyanis a korábbi szabályozáshoz képest leszűkítette a szerződésszegésért való felelősséget korlátozó kikötések semmisségének körét. Azok közé az ÁSZF szabályozás nem sorolható, így e rendelkezések nem ütköznek jogszabályba. A bíróság megjegyezte, a felek minden évben új szerződést kötöttek, de abban azonos tartalmú ÁSZF alkalmazására került sor, a káresemény időpontjára nézve megkötött szerződés is ezt a korábban kialakított szerződéses gyakorlatot tükrözi, az a Ptk. rendelkezéseit nem sértette.

[18] A bíróság az ÁSZF felelősséget korlátozó rendelkezésének tisztességtelenségét érdemben nem vizsgálta, mivel e címen a felperes csak 2019. április 24-i kereset pontosításban támadta meg az ÁSZF 16.3. pontját, ez az időpont azonban a szerződéskötés időpontjára figyelemmel a megtámadási határidőn kívül esett.

[19] A felperes további, a jóerkölcsbe ütközés miatt előterjesztett semmisségi hivatkozását azért nem fogadta el a bíróság, mert ezen érvénytelenségi jogcím kisegítő jellegű. Önmagában olyan körülmény alapján nem állapítható meg, amely a törvényben nevesített más érvénytelenségi ok alapjául szolgál. A felperes a jóerkölcsbe ütközés kapcsán egyéb tényállítást arra nézve nem tett, hogy ezt milyen okból tartja a tisztességtelenséghez képest jóerkölcsbe is ütközőnek. Tekintettel arra, hogy a tisztességtelenségből eredő megtámadási joggal határidőben nem élt, így nem találta a bíróság alkalmazhatónak a másik, kisegítő jogcímre történő érvénytelenségi hivatkozást. Eseti döntésre utalva rögzítette, nem állapítható meg a szerződés érvénytelensége jóerkölcsbe ütközés jogcímen, ha annak ténybeli alapjaként olyan körülményekre hivatkozik a felperes, amelyek jogszabály értelmében csak törvényben meghatározott határidőn belül érvényesíthetők. Mindezek folytán az elsőfokú bíróság az ÁSZF perbeli jogvitával érintett 16.3. pontját érvényes, a felek közötti jogviszony részévé vált szerződési feltételnek tekintette.

[20] A továbbiakban a szakértői bizonyítás tükrében vizsgálta, hogy az alperes által hivatkozott kimentési okok valamelyike fennáll-e, mely lehetővé teszi az alperes kárfelelősség alóli mentesülését. A transzformátor meghibásodás kapcsán az alperes jogellenes szerződésszegő magatartását megállapíthatónak ítélte, az áramkimaradás miatt a felperesnek a termelés-kiesés miatt kára keletkezett. Az áramkimaradást a transzformátor olajsintjének biztonsági minimum alá csökkenése okozta, mely a karbantartás során egy lehetséges, előrelátható hibaforrás volt az alperes számára. Ez az ellenőrzési, karbantartási kötelezettség megfelelő teljesítése esetén előre elhárítható lett volna. Az alperes azzal, hogy e kötelezettségének nem tett eleget, szerződést segegett. Az ÁSZF 16.3. pontjában meghatározott első két kimentési ok ennek folytán nem áll fenn.

[21] A bíróság a harmadik, vagyis a szünetelésekre vonatkozó kárfelelősség alóli kimentést biztosító szabályt az előbbiektől elkülönítve értelmezte és ez alapján a szakértői véleményre tekintettel megállapította, hogy az alperes a tőle elvárható intézkedéseket teljeskörűen megtette a javítás során, mely a szolgáltatás helyreállításához szükséges volt. Így az önálló kimentési okként szereplő kárfelelősség alóli mentesülési szabályban megjelölt feltételnek eleget tett. Az alperes bár nem kellő körültekintéssel járt el a transzformátor olajsintjének ellenőrzése és beállítása kapcsán és ennek következtében a szolgáltatás leállt, a felek közötti szerződéses rendelkezés alapján azonban az okozott kárért való felelősséget kizáró szabály folytán nem felel, mivel a helyreállításhoz szükséges valamennyi intézkedést késlekedés nélkül megtette. A bíróság erre figyelemmel utasította el a felperes keresetét.

A fellebbezés és fellebbezési ellenkérelem

[22] Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, kérve annak megváltoztatását és kereseti kérelmének helyt adást. Az elsőfokú ítélet jogi indokainak ismertetése után, jogi érvelésében a perbeli jogvitával érintett ÁSZF rendelkezés bírói értelmezésének helyességét vonta kétségbe. Álláspontja szerint a harmadik kimentési szabály csak olyan események miatti következményi kárfelelősség kizárására értelmezhető, amely az energiaszolgáltatásból, a magánvezeték-hálózati szolgáltatásból, az energiaátvételtől eredő hibákhoz kapcsolódik, és nem volt előrelátható, vagy előzetes intézkedéssel az elvárhatóság követelményének megfelelően nem voltak elhárítható. Megjegyezte, az alperes korábbi, pert megelőző, kártérítést visszautasító hivatkozása is utóbbi két szemponton alapult. Az utolsó mondat önállóan, bármely kárra vonatkozó kiterjesztő értelmezése nem helytálló. A felek szerződéses akarata arra irányult, hogy az előre nem látható, előzetes intézkedéssel az elvárhatóság követelményének megfelelően el nem hárítható ok miatti következmény-károk, azaz a szünetelésből eredő károk alól mentesítse az alperest abban az esetben, ha a helyreállításhoz szükséges tőle elvárható intézkedéseket megteszi. Ellenkező értelmezés szinte minden káresemény következménye alól mentesítené az alperest, amennyiben intézkedik a helyreállítás iránt. Ez gyakorlatilag kiüresítené és feleslegessé tenné az egyéb önálló kimentési okokat, azok külön szabályozása szükségtelen lenne. Az elsőfokú bíróság által alkalmazott kimentési ok nem önálló, az kizárólag azokra a következményi károkra, így a szünetelésből eredő károkra vonatkozhat, amelyek az alapkikötéssel érintett károkból erednek.

[23] A felperes fenntartotta a kiterjesztő értelmezés kapcsán a jóerkölcsbe ütközés miatti semmisségi kifogását, mivel az sérti a társadalmi értékítéletet. Ezen a jogcímen a

kikötés azért semmis, mert alkalmas arra, hogy az alperes mindennemű kárfelelősség alól mentesüljön. Felperes mindenben fenntartotta a megtámadással kapcsolatos elsőfokon kifejtett álláspontját. Vitatta továbbá az elsőfokú bíróság ÁSZF-fel kapcsolatos kárfelelősség alóli mentesülést biztosító megállapításait azért is, mivel a peres eljárás alapját képező esemény 2017. január 7. napján következett be, mely napon a felek között még nem volt aláírt szerződés, ezért az ÁSZF hivatkozott kimentési szabályai sem alkalmazhatók a felekre nézve.

[24] Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Az ÁSZF 16/3. pontját szó szerint idézve, erre vonatkozó véleménye szerint e rendelkezések nyelvtani, logikai értelmezését illetően helyes következtetésre jutott az elsőfokú bíróság. Az elvárható intézkedés miatti kimentést tartalmazó szövegrész az előző két kimentési okhoz képest nemcsak új mondatban, de új bekezdésben is szerepel. Nyilvánvalóan azért, hogy a kimentési ok önálló jellegét erősítse. Hangsúlyozta, e kimentési feltétel nem jelenti azt, hogy minden esetben mentesülne a kárfelelősség alól az alperes, ha ugyanis a szolgáltatás helyreállításához szükséges, tőle elvárható intézkedéseket nem teszi meg, úgy a bekövetkezett kár megtérítésére köteles lenne. Az egyéb kimentési okok, az előre nem láthatóság vagy előzetes intézkedéssel el nem háríthatóság ha fennáll, emellett még ugyanúgy hivatkozási okként szolgálhatnak. Külön megjegyezte, a felperes által hivatkozott, első kárigény visszautasítási nyilatkozatában kitért arra is, hogy a kárelhárításhoz szükséges intézkedéseket haladéktalanul megtette. Az, hogy más kimentési okra is hivatkozott, nem jelenti azt, hogy az egyéb kimentési okokat nem külön-külön értelmezte volna. Ettől függetlenül a kiegészítő szakvéleményre hivatkozással fenntartotta álláspontját, hogy a kár előre nem volt látható, előzetes intézkedéssel nem volt elhárítható.

[25] Az új Ptk. megváltozott kimentési szabályai folytán a felelősséget korlátozó szerződési rendelkezés nem semmis. Alperes hangsúlyozta a bíróság, a beszerzett szakvélemény alapján helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a szolgáltatás helyreállításához szükséges, tőle elvárható intézkedéseket megtette. Az ÁSZF helyes értelmezése folytán ezért kártérítési kötelezettség nem terheli.

[26] Az ÁSZF 16.3. pontja a felek közötti szerződéses jogviszony részévé vált, a felek között 2009. óta folyamatosan, azonos tartalommal, azonos szövegezésű ÁSZF-fel jött létre jogviszony, a köztük kialakult szerződéses gyakorlat így több éve változatlan volt. Az alperes osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját a tisztességtelenségre alapított megtámadás elkészttségét, illetve a jóerkölcsbe ütközésre hivatkozás nem megengedetttségét illetően. Külön kitért arra is, hogy az energiakereskedelmi, illetve hasonló üzleti szektorokban a kárfelelősség korlátozása bevett, általánosan elfogadott gyakorlat, amely nem tekinthető jóerkölcsbe ütközőnek. Azt nem vitatta, hogy a felek a 2017. évre nézve, csak a tárgyév január 26. napján írták alá az írásbeli szerződésüket, vagyis a káresemény bekövetkeztét követően, azonban az határozott időre szolt, 2017. január 1-i időbeli kezdő hatállyal. Így valamennyi szerződési feltétel a teljes éves időszakra irányadó volt, ezt a felperes kifejezetten elismerte a szerződés ellenjegyzésével. Megjegyezte, a felperes a káresemény ismeretében írta alá későbbi időpontban az egyedi szerződést és ismerte el azt, hogy a felek közötti jogviszonyra az ÁSZF irányadó, így a perbeli káreseményre ennek szabályait kell alkalmazni. Mindezeket túl felhívta a figyelmet, a felperes korábban nem hivatkozott arra, hogy a káresemény időpontjában ne lett volna írásbeli szerződés, így a Pp. 373. § (1) bekezdés alapján a fellebbezésben ilyen hivatkozást hatályosan már nem adhatott elő.

[27] Az alperes fellebbezési ellenkérelmére a felperes tett további észrevételeket, melyben a fellebbezésében előadottakat fenntartotta, különösen az ÁSZF jogvitával érintett szövegezésének nyelvtani, logikai értelmezését a korábbi kárfelelősséget elismerő nyilatkozatot, valamint a semmisségi hivatkozásokat illetően, valamint a tekintetben, hogy az írásbeli szerződés időbeli hatálya a káreseményre nem terjeszthető ki.

Az ítéltábla döntésének indokai

[28] A fellebbezés alaptalan.

[29] Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg és abból helytálló jogi következtetésre jutott, döntésével az ítéltábla is egyetért. A fellebbezés kapcsán az alábbiakra tér ki, a bírói gyakorlat által kialakított vizsgálati sorrendben (BH2013. 64 számú eseti döntés, Kúria 2/2010. PK vélemény 6. a), b) pont).

[30] A felperes fellebbezésében – egyebek mellett – arra is hivatkozott, hogy a felek között a káresemény időpontjában (2017.I.7.) még nem jött létre érvényes írásbeli szerződés, mivel azt a felek csak később, 2017. január 26-án írták alá. Ezzel az elsőfokú eljárásban előadottakhoz képest a felperes valójában új jogi tény állított.

A Pp. 373. § (2) bekezdése értelmében a fellebbezésben új tény állítására csak akkor kerülhet sor, ha az új tény a fél önhibáján kívüli okból az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztését követően jutott a fellebbező fél tudomására vagy következett be, feltéve, hogy az elbírálás esetén rá nézve kedvezőbb ítéletet eredményezhetett volna.

A felperes már a keresetlevélben előadta a megjelölt időpontokban történt, nem vitatott eseményeket a szerződéskötés körülményeit illetően, ugyanakkor nem hivatkozott arra, hogy a felek között nem volt érvényes szerződés a káresemény időpontjában, ezért ez olyan új jogállítás, ami a másodfokú eljárásban már meg nem engedett keresetváltoztatásnak minősül (Pp. 7. § 12. a) pont). Az előbbieken ismertetett Pp. előírásra is tekintettel e fellebbezési hivatkozás érdemi figyelembevételére ezért nincs lehetőség.

[31] Ettől függetlenül megjegyzi az ítéltábla, a felperes az áramszolgáltatási szerződés 2017. január 26-i aláírásával kinyilvánította azon szerződési akaratát, mellyel elfogadta, hogy a felek között a jogviszony már 2017. január 1-i hatállyal érvényesen létrejött, tekintettel arra, hogy a felek kifejezetten így határozták meg a szerződés határozott időtartamát. A szerződés aláírásakor a felperes már tudomással bírt arról, hogy 2017. január 7-én az alperesi szolgáltatásban szünetelés volt, amely miatt termelés-kiesés történt, ennek ellenére a szerződést az abban foglalt tartalommal – ideértve az alperes kártérítési felelősségét korlátozó rendelkezéseket is – aláírta, kifejezetten elfogadva az ÁSZF szerződés részévé válását. További megjegyzést érdemel, ha a bíróság elfogadta volna a felperes fellebbezésben előterjesztett álláspontját a szerződés létre nem jöttéről, úgy a keresetben megjelölt jogalap helyessége vált volna kétséges, mivel abban a felperes perbeli igényét a felek közötti

szerződés megszégése folytán bekövetkezett kártérítésre, tehát kontraktuális kárfelelősségre alapította.

[32] A felperes fellebbezésében nem támadta az elsőfokú ítélet indoklásában megállapított azon tényt, hogy az alperes biztosította részére az általános szerződési feltételek megismerését, és ezzel az ÁSZF is a jogviszony részévé vált [Ptk. 6:78. § (1), (2) bekezdés]. A felek közötti szerződés részletes feltételeit tehát az ÁSZF tartalmazta, és az egyedi szerződéssel együtt határozta meg a felek közötti jogviszony tartalmát. Azt sem vitatta, hogy a felek között kialakult szerződéskötési gyakorlat több éve változatlan volt, és az ÁSZF-ben rögzített feltételek is változatlan tartalommal szerepeltek az évről évre újra megkötött szerződésekben. Erre figyelemmel nem volt szükséges a Ptk. 6:78. § (2) bekezdés szerinti külön tájékoztatás, az ÁSZF szabályok e nélkül is a szerződés részévé váltak, mivel nem tértek el a felek által korábban alkalmazott feltételektől.

A felperes utóbb már nem vitatta az elsőfokú bíróság azon megállapítását sem, hogy a perbeli szerződéshez kapcsolódó felelősséget kizáró ÁSZF rendelkezések nem ütköznek jogszabályba.

[33] A felperes az általa vitatott szerződési feltételt azonban továbbra is tisztességtelennek minősítette. Az elsőfokú bíróság helyesen idézte ítélete jogi indoklásában a Ptk. 6:102. § (1) bekezdés rendelkezését, mely a célzott joghatás hibái között egy adott általános szerződési feltétel tisztességtelenségének ismérveit rögzíti. Lényeges azonban, hogy az (5) bekezdés értelmében főszabály szerint az erre történő hivatkozás nem semmisségi, hanem megtámadási ok alapjául szolgálhat. Kizárólag a fogyasztói szerződésekre vonatkozóan ír elő semmisségi okokat a Ptk. 6:103., illetve 104. §-a, melyek kifejezetten a fogyasztó és egy adott vállalkozás közötti szerződésekre vonatkoznak fogyasztóvédelmi céllal. A jelen esetben azonban egyik peres fél sem tekinthető fogyasztónak, mindketten üzleti célú gazdasági tevékenységet végeznek, ennek körében kerül sor az alperes részéről a villamosenergia-szolgáltatás nyújtására. A felperes pedig jogi személyként, mint gazdasági termelőtevékenységet végző vállalkozás, ennek érdekében veszi igénybe az alperesi szolgáltatást.

[34] A két vállalkozás közötti szerződéses jogviszonyban, ha valamely fél tisztességtelennek tekinti az általános szerződési feltételként szerződés részévé vált feltételt, úgy a sérelmet állító fél azt megtámadhatja. Jelen esetben kizárólag a bíróság megtámadásnak helyt adó érdemi döntése eredményezhetné az adott szerződési feltétel érvénytelenségét, ez válthatna ki érvénytelenségi jogkövetkezményeket. Ennek előfeltételeként helyesen vizsgálta az elsőfokú bíróság azt, hogy a megtámadás határidőhöz kötött, a Ptk. 6:89. § (1) és (3) bekezdése alapján az csak a szerződéskötéstől számított 1 éves határidőn belül, kifejezetten a másik félhez intézett, címzett jognyilatkozattal vagy bíróság előtti jogérvényesítéssel gyakorolható. A tisztességtelenségre hivatkozás a felek közötti pert megelőző egyeztetésekben nem merült fel, a per során pedig felperes részéről csak a 2019. április 24. napján benyújtott keresetpontosításban került sor e megtámadási ok felemlítésére. A szerződéskötés azonban ezen időpontot megelőzően, jóval több mint 1 évvel korábban történt, még 2017. évben, így az elkésett megtámadás érdemi elbírálására a per során nem volt lehetőség, külön tekintettel arra is, hogy az nem a Ptk. 6:89. § (4) bekezdés szerinti kifogás útján került előterjesztésre. Helyesen mellőzte tehát az elsőfokú bíróság annak érdemi vizsgálatát, hogy a felperes által állított ÁSZF rendelkezés tisztességtelennek minősül-e. A

határidőn túli, eredménytelen megtámadás az ÁSZF vitatott szerződési feltétele érvénytelenségének joghatását nem válthatta ki, azt a felekre nézve továbbra is kötelező erejűnek kell tekinteni (Kúria 1/2010. PK vélemény 2. pont).

[35] A fellebbezésben felperes fenntartotta, hogy az ÁSZF 16.3. pontja 3. bekezdésének 3. mondata jóerkölcsbe ütköző szerződéses kikötés, mely semmisségi okot önállóan kellett volna vizsgálni a perben, függetlenül a megtámadással érvényesíthető tisztességtelen szerződési feltételhez kötődő érvrendszerből.

Az elsőfokú bíróság ezzel kapcsolatban helyesen utalt arra, hogy a jóerkölcsbe ütközés egy kisegítő, ún. szubszidiárius jogcím, ami azt jelenti, hogy önmagában, olyan körülmények alapján nem állhat meg, amelyek a törvényben egyébként nevesített valamely más érvénytelenségi ok – jelen esetben a tisztességtelen szerződési feltétel – alapjául szolgálnak. Az előbbiekre figyelemmel tehát a szerződés nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközése, mint semmisségi ok csak kisegítő jogcímként alkalmazható a jogszabályban nem nevesített, de a társadalom értékítélete az általánosan elfogadott erkölcsi normákba ütköző szerződés esetén (EBH2012.P.17).

[36] Jóerkölcsbe ütközésre alapított kereset esetén a bíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy a fenti jogi norma absztrakt tartalmának megfelel-e a konkrét tényállás, azaz a jogügylet tartalma, joghatása és az általa elérni kívánt cél alapján megállapítható-e a szerződés nyilvánvaló jóerkölcsbe ütközése.

[37] A kialakult bírói gyakorlat szerint azonban, ha a felperes a szerződés semmisségének megállapítása iránti keresetében a jóerkölcsbe ütközés ténybeli alapjaként olyan körülményre hivatkozik, amely a Cstv. szerint önálló megtámadási kereset alapjául szolgál, a szerződés érvénytelensége ezen a címen nem állapítható meg (BH2011/2/44, IH2013. 141). Az ismertetett bírói gyakorlat alapja az, hogy a jóerkölcsbe ütközés miatti érvénytelenségi ok szabályozásának célja nem lehet a szerződés más címen elmulasztott megtámadásának pótlása (eBDT2009. 2168 és IH2013. 141, EBH2012.P.17. szám alatt közzétett eseti döntések). A speciális jogszabályi rendelkezésben szabályozott megtámadási okot kimerítő, azzal egyező tényállásra alapítottan a szerződés érvénytelensége utóbb – többlet tényállási elem hiányában – a megtámadási határidő elteltét követően jóerkölcsbe ütközés okán ezért nem állapítható meg.

[38] A perbeli ÁSZF 16.3. pontját ekként a szerződés részét képező, érvényes szabálynak kellett tekinteni, és azt a Ptk. 6:86. § (1) bekezdés szempontjai szerint kellett értelmezni a felek közti jogvita eldöntése során. A 16.3. pont 3. bekezdésének első mondata főszabályként rögzíti, hogy az alperesi engedélyes a Ptk. általános szabályok szerint felel az energiaszolgáltatás és magánvezeték hálózati szolgáltatás neki felróható üzemzavarából keletkezett károkért. E főszabály alóli két kivételként került a folytatásban rögzítésre az, hogy az előre nem látható hibák vagy előzetes intézkedéssel az elvárhatóság követelményeinek megfelelően nem elhárítható hibák kárigény alapjául nem szolgálhatnak. Ezt követően újabb mondatban, harmadik szabályként rögzíti egy külön kárfelelősség alóli mentesítő kivételt az ÁSZF, vagyis azt, hogy ha az engedélyes a szolgáltatás helyreállításához szükséges, tőle elvárható intézkedéseket megteszi, úgy a szünetelésből eredő károkért kártérítési kötelezettség nem terheli.

[39] A 3. bekezdés 3. mondatával meghatározott, a kivételes kártérítési felelősség alóli mentesülésre vonatkozó, harmadik feltétel értelmezésével kapcsolatban, elsőfokú ítéletben kifejtetteket szintén osztja az ítéltábla. Kiemelendő, hogy e mentesülési szabály nem tartalmaz szűkítő meghatározást arra nézve, hogy mely okból bekövetkező szolgáltatás-szünetelés esetére alkalmazandó. Ebből pedig az következik, hogy bármely eredetű meghibásodás elhárítása, ha az elvárható, szakszerű módon megtörténik, úgy az kárfelelősség alóli kimentő körülménynek tekintendő. Kétségtelen, hogy az ÁSZF ezen rendelkezése széleskörűen ad kimentésre lehetőséget, ugyanakkor tény, hogy az nem eredményezi az alperes teljes mentesülését a kárfelelősség alól.

[40] A felek hosszabb idő óta tartó szerződéses kapcsolatukban ezt a kitélt változtatás nélkül alkalmazták, jóllehet értelmezésére korábban nem került sor. Az elsőfokú bíróság helyesen hivatkozott a vizsgált rendelkezés nyelvtani, logikai rendszerbeli elhelyezkedésére, az ugyanis a kárfelelősséget taglaló ÁSZF fejezetén belül a 3. bekezdésben, de egy új sorba helyezett külön mondatban került rögzítésre. A felperes fellebbezésében (4. oldal, 4/a. pont) ennek kapcsán írtak logikailag nem helytállóak, amint erre az alperes is rámutatott a fellebbezési ellenkérelmében. A felperesi értelmezés szerint az érintett szabályozás valójában az előző mondathoz kapcsolódik, nem önálló kimentési ok. A 3. bekezdés 2. mondata azonban azt rögzíti, hogy az energiaátvitelből eredő olyan hibák, amelyek nem voltak előreláthatóak vagy előzetes intézkedéssel az elvárhatóság körülményeinek megfelelően nem voltak elháríthatók, kárigény alapjául nem szolgálhatnak. Ebből egyúttal az is következik, hogy ha a nevesített hibák kárigény alapjául nem szolgálhatnak – azaz az alperes nem felel érte –, akkor szükségtelen hozzákapcsolni bármilyen további kimentési okot.

[41] A felperes előbbiekhöz kapcsolódó további érvei sem teszik kétségessé az elsőfokú bíróság szerződésértelmező megállapítását. Az a tény ugyanis, hogy ezen szerződéses kitétel a korábbi, felelősségkorlátozást csak speciális feltételek mellett megengedő régi Ptk. hatálya alatt is már ugyanilyen tartalommal megkötésre került a felek között – jóllehet akkor az érvénytelen szerződéses kikötésnek minősült volna –, nem jelenti azt, hogy az új Ptk. hatálya alatt ugyanilyen tartalommal megkötött szerződés ezen rendelkezése továbbra is érvénytelennek lenne tekintendő. Ellenkezőleg, az új Ptk. megengedőbb háttérszabályai folytán e mentesülési szabályok már érvényesnek tekintendők.

[42] Az ítéltábla a perbeli jogvitával érintett felelősségkizárási szabály kapcsán fontosnak tartja kiemelni, hogy a szerződésszegésért való felelősség kizárása és korlátozása kérdését a 2013. évi Ptk. új alapokra helyezte. Elhagyta ugyanis a súlyos gondatlansággal okozott szerződésszegésért való felelősség érvényes kizárására vonatkozó korábban hatályban volt törvényi tilalmat. Nem kívánja meg továbbá azt sem, hogy a felelősség kizárását vagy korlátozását az illető fél valamilyen más szerződéses feltétellel kompenzálja. Az új rendelkezések szerint a szerződésszegés jogkövetkezményei kizárhatók vagy korlátozhatók, illetve a felek eltérő jogkövetkezményeket is megállapíthatnak. E szabályok kiszélesítették a felek szerződési szabadságát, a szerződési gyakorlatban széleskörű megoldási módok alakultak ki, új felelősségkorlátozó, azt limitáló megoldások születtek. Jellemző az összecszerzési limitkorlát, a kártérítés mértékének maximálása, illetve a kártérítésnek az ellenszolgáltatás mértékéhez arányosítása vagy egyes kártípusok (pl. következménykárok, elmaradt hasznok stb.) kizárása a kártérítési felelősség köréből (Nagykommentár a Polgári

törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, szerkesztette: Vékás Lajos-Gárdos Péter, Ptk. 6:152. §-hoz fűzött kommentár 1. pont).

[43] Ezek sorába illeszthető be a jelen peres felek közötti felelősségkorlátozó rendelkezés is, mely arra helyezte a hangsúlyt, hogy bármely okból bekövetkező meghibásodás esetén a gyors, szakszerű hibaelhárításban érdekelt legyen az alperes. A kárenyhítő, kármegelőző javítási kötelezettség teljesítése esetén ezért a szerződésszegésből eredő kárfelelősség alóli mentesülést biztosít e szerződési szabály az alperesi szolgáltató számára.

[44] Helyes volt az az alperesi védekezés emellett, hogy teljes kárfelelősség alóli kizárást ez a szabály nem hordoz magában, a nem szakszerű, elhúzódozó, felesleges költségeket okozó, javítás vagy a javítási kötelezettség teljes elmulasztása esetén a teljes kártérítési felelősség alperesen számon kérhető. A perbeli esetben a szakértői bizonyítás azonban szakszerű, az eset körülményeihez képest megfelelő időn belüli javítást igazolt. A szakértő megerősítette, hogy több, egymásra épülő hibaok is felmerült, melyek közül legfeljebb az olajfeltöltéssel kapcsolatos hiányosságokban volt alperesnek közrehatása. Ettől függetlenül a hibajelzés nyomán az alperes haladéktalanul intézkedett a javítás megkezdése iránt, és a rendszerben láncolatosan jelentkező előre nem látható további hibák elhárítása is elfogadható időn belül megtörtént, szakmailag ezt a szakértő mindenben alátámasztotta. Ez a perdöntő bizonyíték alapozza meg az alperes szerződésszegésből eredő kártérítési felelősségének kizárását.

[45] Az, hogy az alperes a kár bekövetkezését követően a felelősségbiztosítójával történt levélváltásban elismerte a felelősségét, önmagában még nem jelenti azt, hogy a perben nem érvényesítheti a kárfelelőssége alóli mentesülési lehetőséget. E perbeli körülmény legfeljebb arra enged következtetni, hogy alperes felelősségbiztosítás útján történő kárrendezésre törekedett, mely a felperes érdekében is állt. Az alperes a per megindítása után, ennek megfelelően úgy nyilatkozott, hogy a biztosítási kárrendezés iránti kérelme benyújtásakor még úgy tekintette, a kárrendezéshez szükséges feltétel a károkozás elismerése. Valójában, mivel a biztosítója nem ismerte el a helytállási kötelezettségét és elutasította a kártérítés iránti igényt, ezért nem lehet a per eldöntése szempontjából releváns az alperes ezen, más személy részére adott előadása.

[46] Hasonló okból nincs jelentősége annak sem, hogy az alperes a per során, illetőleg a pert megelőzően mire alapozta a kártérítési felelősség alóli mentesülését. Az alperes ténylegesen már korábban is hivatkozott – egyebek mellett – a 16.3. pont 3. bekezdés 3. mondatában rögzített mentesülési okra, és ezt utóbb a perben is megtehetette, a védekezése alapjául szolgáló több hivatkozás közül áthelyezhette a hangsúlyt a harmadik kimentési okra.

[47] A kifejtettekre figyelemmel az ítéltábla az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott ítéletét a Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. tv. 383. § (2) bekezdése alkalmazásával, annak helyes indokaira is tekintettel, helybenhagyta.

[48] Az eredménytelenül fellebbező felperes a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján köteles az alperes másodfokú költségének megfizetésére. A bíróság az alperesi jogi képviselő ügyvédi munkadíjának összegét a bírósági eljárásokban megállapítható ügyvédi költségekről

szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2. § (2) bekezdése alapján az alperes által felszámítani kért összeghez képest mérsékelte. A másodfokú eljárásban benyújtott fellebbezési ellenkérelem és az egy tárgyaláson történő megjelenésre figyelemmel a pertárgyérték 6%-ában megjelölt, igényelt ügyvédi munkadíjat eltúlzottnak találta, azt az IM rendelet 3. § (5) bekezdésére is figyelemmel a (6) bekezdés szerint mérsékelte. Az ügyvédi munkadíjra az IM rendelet 4/A. § (1) bekezdése alapján az általános forgalmi adó összege is felszámításra került.

Szeged, 2021. június 24.

Dr. Hámori Attila s.k.

Dr. Dobler László s.k.

Dr. Tolna András s.k.

a tanács elnöke

előadó bíró

táblabíró